

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК 338

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Л.О. Птащенко, доктор економічних наук. К.В. Онисенко.
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

© Птащенко Л.О., 2017.

© Онисенко К.В., 2017.

Стаття отримана редакцією 15.12.2017 р.

Вступ. Затяжне функціонування української економіки в умовах кризи призводить до суттєвих деформацій економічної кон'юнктури, а також негативно впливає на структурні деформації та стан окремих секторів економіки. Так, підприємства житлово-комунальної власності за сьогоденних економічних умов здебільшого є збитковими за рахунок недостатнього фінансування й неякісного управління. Однією з основних причин низької рентабельності комунальних підприємств є застаріла матеріально-технічна база. Тому необхідною умовою для ефективного функціонування підприємств комунального сектора є їх модернізація та реструктуризація, що потребує відповідного фінансового забезпечення. Як інструмент антикризового управління цією галуззю розглядаються реструктуризація та модернізація.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Для економічної науки процес реструктуризації – відносно новий об'єкт вивчення. Проте останнім часом до цього питання звертаються дедалі більше авторів, пропонуючи своє бачення поняття та суті реструктуризації.

Більшість науковців і фахівців дотримуються думки, що реформування комунальних підприємств доцільно здійснювати шляхом реструктуризації. Ансофф І.Н. [1] розглядає її як перебудову всіх фондів підприємства з метою підвищення конкурентоспроможності, М.Д. Білик – як систему організаційно-економічних та інших заходів, спрямованих на реформування господарської діяльності й досягнення стратегічних цілей розвитку [2]. Бойчик І.М. вивчає реструктуризаційні зміни, що проводяться на підприємствах, які можуть стосуватися: модернізації – оновлення устаткування і технології; реорганізації – зміни методів та поділу праці, потоків інформації; адаптації – пристосування елементів підприємства до поточних умов; нововведень – продуктивних і процесних [3]. Також питання реструктуризації підприємств розглядають у своїх роботах Р. Боровецький [4], Н.Є. Брюховецька [5], І.А. Горчакова [6] та інші автори. Як тривалий процес оздоровлення всіх життєвих циклів діяльності підприємства, спрямованих на їхню диверсифікованість, пов'язаних з активізацією інвестиційної діяльності в промисловості, що сприяють поліпшенню управління підприємством, підвищенню ефективності виробництва й конкурентоспроможності продукції, матеріальній зацікавленості трудових колективів у кінцевих результатах своєї праці й на цій основі підвищенню продуктивності праці, зниженню витрат виробництва, поліпшенню фінансово-економічних результатів діяльності з урахуванням реалізації правових заходів для державної підтримки зазначених змін, розглядає реструктуризацію В.М. Рашупкіна [7]. Разом з тим актуальною залишається проблема реструктуризації комунальних підприємств України, оскільки вона потребує значних фінансових ресурсів, а стан цього соціально важливого сектора національного господарства є вкрай важким.

Метою статті є розгляд проблем реструктуризації комунальних підприємств України, фінансового забезпечення реформ у комунальному секторі, визначення пріоритетних напрямів розроблення та впровадження програм оновлення системи теплопостачання з урахуванням

європейського досвіду.

Основний матеріал і результати. Проблеми діяльності комунальних підприємств об'єднуються за окремими напрямками: соціально-економічним, організаційно-управлінським, фінансово-інвестиційним, техніко-інноваційним, нормативно-правовим, адміністративним та екологічним. Фінансові, трансформаційні, інформаційні й світоглядні фактори перешкоджають переходу підприємств житлово-комунального господарства до функціонування відповідно до принципів ринкової економіки та вимог сталого розвитку.

Соціальні проблеми – недостатній платоспроможний попит споживачів на житлово-комунальні послуги; недосконалість системи соціального захисту населення у сфері надання житлово-комунальних послуг та неузгодженість норм законодавства щодо регулювання взаємовідносин споживачів і підприємств ЖКГ; недостатня поінформованість населення, невідпрацьований механізм контролю споживачами послуг обсягів та якості наданих послуг, вибору виду послуг відповідно до їх якості й ціни; байдуже ставлення побутових споживачів до обліку використовуваних ресурсів та ресурсозбереження.

Таблиця 1

Проблеми підприємств житлово-комунального господарства

Фінансові
<ul style="list-style-type: none"> – низька рентабельність функціонування житлово-комунальної галузі; – недосконала тарифна політика; – нестача власних і бюджетних фінансових ресурсів, їх неефективне розміщення, відсутність дієвого механізму залучення позабюджетних коштів; – відсутність налагодженої співпраці з приватними інвесторами та несприятливий інвестиційний клімат; – ризикованість і тривалий термін окупності інвестиційних проектів; – велика частка дебіторської заборгованості в структурі активів підприємств (неплатежі та несвоечасна оплата житлово-комунальних послуг (ЖКП) споживачами); – протиріччя між фінансовими потребами підприємств галузі й платоспроможним попитом побутових користувачів їх послуг; – нераціональна система формування витрат на виробництво послуг та відсутність економічних стимулів їх зниження.
Техніко-технологічні
<ul style="list-style-type: none"> – зношеність основних фондів галузі (основні засоби, мережі, обладнання зношуються значно швидше, ніж іде їх капітальний ремонт і відновлення), застарілість технологій; – високі витрати енергетичних ресурсів під час виробництва й надання житлово-комунальних послуг; – невідповідність наявних інфраструктурних потужностей зростаючим вимогам та потребам.
Управлінські
<ul style="list-style-type: none"> – погана керованість, неконтрольованість роботи підприємств житлово-комунальної галузі; – застарілі методи роботи; – відсутність контролю за якістю послуг.
Організаційно-галузеві
<ul style="list-style-type: none"> – нестабільне житлово-комунальне законодавство; – відсутність системної, цілеспрямованої державної політики у сфері надання ЖКП, низькі темпи реформування галузі; – високий ступінь регіональної диференціації стану забезпеченості та якості надання житлово-комунальних послуг; – високий рівень монополізації сфери надання житлово-комунальних послуг; – невідповідність відносин у сфері ЖКГ змінам в економіці держави; – відособленість (самоізолюваність) окремих підгалузей і відсутність взаємодії між ними (некластерність); – відсутність вираженої державної стратегії з комплексного підходу до запровадження ринкових відносин у галузі.

Екологічні й демографічні проблеми більшою мірою характеризують зовнішні умови, в яких функціонують комунальні підприємства та виступають лише каталізаторами загострення кризових явищ у галузі. З урахуванням цього можна систематизувати існуючі фінансові, техніко-технологічні, управлінські й організаційно-галузеві проблеми (табл.1).

З точки зору ефективності інвестицій саме модернізація постачання (ізоляція мереж і модернізація котелень) має найбільший потенціал – після інвестування близько \$6 млрд, скорочення споживання газу може становити 2,4 млрд м³ (рис. 1).

Уже зараз міжнародні фінансові організації та донори готові інвестувати значні кошти в «Теплокомуненерго» (\$0,8 млрд), але для ефективного використання цих коштів та залучення нових

необхідно розв'язати ряд проблем галузі:

- провести реструктуризацію боргів по всьому ланцюгу постачання (населення/«Теплокомуненерго»/«Нафтогаз»);
- переглянути систему розрахунків, яка значною мірою контролюється державою та створює значні розриви «ліквідності» для учасників ринку;
- переглянути систему тарифоутворення, котра наразі не мотивує підприємства галузі інвестувати в матеріальну базу;
- оптимізувати законодавчу базу сектора та привести її до стандартів ЄС;
- переглянути державні процедури відбору та затвердження проектів, які зараз значно затримують швидкість освоєння інвестицій.

Сфера	Інвестиційна потреба	Потенціал скорочення споживання газу	Скорочення споживання газу на 1 млрд дол.
 Модернізація виробництва тепла	3 млрд дол.	1,1 млрд м ³	366 млн м ³
 Модернізація та заміна теплових мереж	3 млрд дол.	1,3 млрд м ³	433 млн м ³
усього	6 млрд дол.	2,4 млрд м³	799 млн м³

Рис. 1. Попередня оцінка загальної інвестиційної потреби

Першочергово мають здійснюватися заходи, які матимуть найбільшу віддачу та допоможуть уникнути чималих витрат у мережі. Мінімальна інвестиційна потреба на модернізацію теплових мереж і першочергову заміну котлів становить \$1,09 дол. [9].

За попередніми розрахунками загальна кількість теплових мереж, що потребують ремонту або заміни, складає 60%. Мінімальний обсяг інвестицій на ці цілі становить до 1 млрд дол., ефект від яких може скласти річну економію газу понад 500 млн м³ (рис. 2).

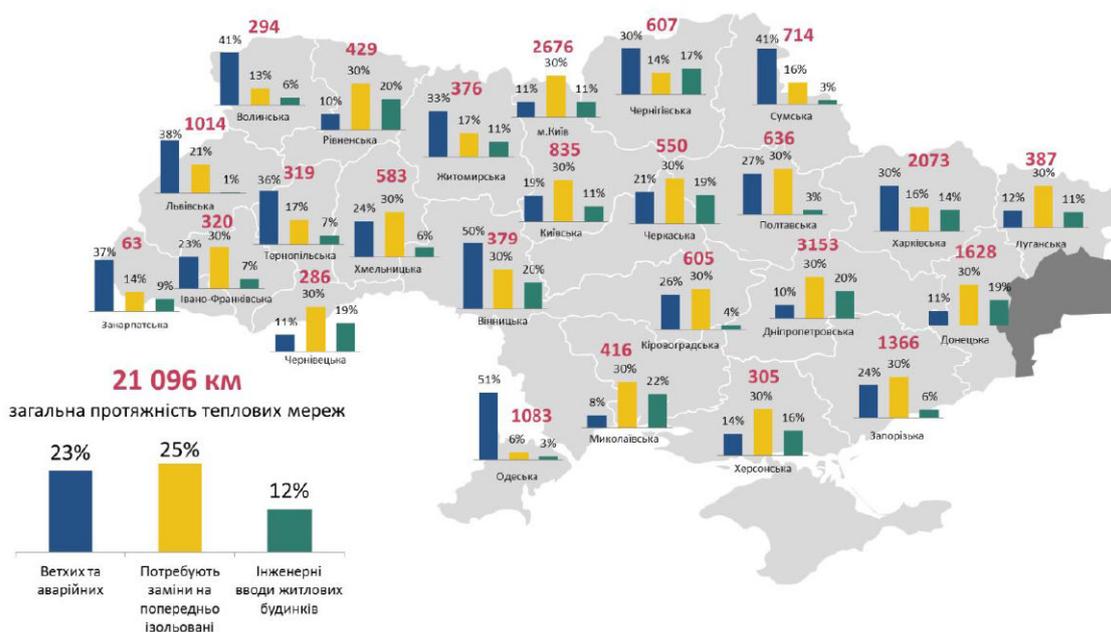

Рис. 2. Оцінка першочергової необхідності у різних видах ремонту та заміні теплових мереж в Україні на березень 2016 року

Через високий рівень зношеності мереж, використання фізично і морально застарілого обладнання зросло до критичного рівня втрати води, тепла та електроенергії, що негативно вплинуло на собівартість і фінансові результати роботи підприємств.

Важливою проблемою є відсутність інформаційно-аналітичної системи збору, передачі, аналізу і моніторингу інформації з реформування галузі.

Подальше реформування житлово-комунального господарства на центральному рівні – це надання органам місцевого самоврядування інструментів та можливостей для залучення інвестицій у розвиток житлово-комунального господарства регіонів, а також допомога їм, якщо виникає така необхідність, надання державних гарантій при залученні кредитів від Світового банку та інших міжнародних фінансових організацій [10].

Державне стимулювання енергоефективності через банківські установи має досить великий потенціал для здійснення заходів щодо неї. Наразі держава відшкодовує частину кредитів на матеріали та обладнання через урядову програму «теплих» кредитів (рис. 3).

Кінцевий отримувач позики	ОСББ / ЖБК	Фізичні особи
Сума позики	до 10 млн грн	1 тис – 50 тис.грн
Строк кредиту	до 10 років	до 3 років
Річна відсоткова ставка	від 20% річних	24,5% річних
Комісія	1,25%	3,00%
Грант	20 – 70%	20 – 35%

Рис. 3. Загальна інформація програми «теплих» кредитів

Програма була започаткована у листопаді 2014 року. Після здійснення проекту енергоефективності, для якого був отриманий кредит, домогосподарство одержує компенсацію з державного бюджету. Сума компенсації покриває частину тіла кредиту. Відшкодування кредитів надається лише для визначених програмою заходів енергоефективності (рис. 4).

Відсоток відшкодування тіла	Використання кредиту
20% (до 12 000 грн)	на придбання твердопаливних котлів
35% (до 14 000 грн)	на придбання ЕЕ матеріалів, обладнання для фізичних осіб і твердопаливних котлів отримувачами субсидій
40% (до 14 000 грн на 1 квартиру)	на придбання ЕЕ матеріалів та обладнання для ОСББ (крім домогосподарств, що одержують субсидії)
70% (до 14 000 грн на 1 квартиру)	на придбання ЕЕ матеріалів і обладнання для ОСББ (тільки для домогосподарств, які отримують субсидії)

Рис. 4. Умови одержання відшкодування за програмою «теплих» кредитів [11]

Сьогодні «теплі» кредити можуть надавати чотири банки – «Укресімбанк», «Ощадбанк», «Укргазбанк» та «Приватбанк». Для отримання кредиту існують певні критерії для ОСББ:

- строк реєстрації більше 3-х місяців;
- прийняте рішення співвласників (не менше 75% голосів відповідно до площі квартир);
- відсутня прострочена заборгованість;
- рівень збирання платежів з населення вище 85%.

Рис. 5. Кількість виданих кредитів за програмою «теплих» кредитів протягом 2016 року

За два роки діяльності біля 190 тис. домогосподарств залучили майже 2,7 млрд грн на заходи з енергоефективності. Усього було залучено 164 тис. кредитів, а сума їх компенсацій державою складає більше 1 млрд грн. Середня вартість проекту становить 18 тис. грн для фізичних осіб та 120 тис. грн для ОСББ. Кредитування ОСББ за програмою складає 1,3% від загального обсягу виданих кредитів [12].

У структурі профінансованих заходів найбільша частка припадає на заміну вікон – 67% для фізичних осіб і 49% для ОСББ та теплоізоляцію – 17 і 11% відповідно (рис. 6).

Рис. 6. Структура профінансованих енергоефективних заходів для фізичних осіб та ОСББ на 12.10.2015

Метою програми є окремі енергоефективні заходи, тому вона є відносно простою з точки зору адміністрації, але не дає можливості оцінювати й планувати результати з точки зору економії енергії та обмежує реалізацію комплексних проектів в багатоквартирних будинках.

Програми місцевих органів влади доповнюють державні. Для впровадження проектів енергоефективності та модернізації систем централізованого тепlopостачання місцеві органи влади можуть виділяти додаткові кошти із власних бюджетів. Фінансування може надаватися як через залучення до різних державних програм (наприклад, «теплі» кредити), так і напряму з бюджету на проекти енергоефективності. До того ж місцеві органи влади мають право залучати зовнішнє фінансування від міжнародних фінансових організацій (МФО) під державні гарантії або інших кредиторів.

Станом на кінець 2016 року в Україні було прийнято 216 місцевих програм як додаткова підтримка «тепліх» кредитів. З місцевих бюджетів різних рівнів додатково відшкодовується 15–30% тіла кредиту, що отримуються ОСББ та/або приватними домогосподарствами на енергоефективність. Бюджет таких програм у 2016 році склав 73 млн грн, та надано відшкодування на суму 46 млн грн для 38,4 тис. домогосподарств. Загальний бюджет місцевих програм на 2017 рік складає 71 млн грн.

	Обласні	Міські	Районні
З прийнятим бюджетом	20	40	49
Без бюджету	4	73	30
Усього	24 із 24	113 із 407*	79 із 473

*населення від 2,5 тис. та без території АР Криму та зони проведення АТО

Рис. 7. Місцеві програми підтримки «тепліх» кредитів

В Україні діють і окремі місцеві програми підвищення енергоефективності, наприклад у містах Рівному, Вінниці та Києві такі програми затверджені до 2019–2020 років. Кошти за програмами спрямовуються на такі напрями енергоефективності, як утеплення житлових і громадських будівель, модернізація систем централізованого опалення, встановлення лічильників тощо.

Фінансування проектів модернізації систем тепlopостачання в Україні здійснюється за базовими принципами банківського кредитування. Однак час упровадження проектів може сягати більше трьох років через високу зарегульованість у сфері державних фінансів. Бюджет програм міжнародних донорів та фінансових організацій станом на 2017 рік складає близько 700 млн дол. із 6 млрд дол. інвестиційної потреби.

Однією з фінансових програм залучення фінансування на проекти модернізації централізованого теплопостачання є DemoUkraineDH. Вона створена Північною екологічною фінансовою корпорацією (НЕФКО) та Шведським агентством з питань міжнародної співпраці й розвитку (Sida) спільно з Мінрегіоном.

В Україні програма почала діяти 2012 року, виконавши за цей час шість проектів у таких містах, як Вінниця, Житомир, Олександрія, Кам'янець-Подільський, Івано-Франківськ та Полтава [13].

Позичальник повинен мати змогу забезпечити гарантію місцевих органів влади до 500 тис. євро.

Кінцевий отримувач позики	Підприємство теплопостачання
Максимальний розмір позики	500 тис. євро
Термін повернення позики	до 8 років
Відсоткова ставка	6%
Пільговий період	5 років
Грант	До 50% зовнішнього фінансування, не >3 млн євро
Частка фінансування проекту позичальником	>15%

Рис. 8. Умови програми DemoUkraineDH (Демо-Україна)

У багатьох інших українських містах проекти впроваджуються або знаходяться в процесі підготовки (рис.8). Усього в Україні було розпочато 18 проектів, 6 із яких у же реалізовані [14].

Для широкомасштабної модернізації українських систем централізованого опалення необхідно знищити бар'єри, котрі існують у вигляді технічних вимог та діючих державних будівельних норм.

Основною вимогою до теплопостачальних підприємств, які бажають упровадити фінансовану програму DemoUkraineDH, є демонстраційний проект, застосування сучасної енергоефективної технології та передових рішень у реконструкції систем централізованого теплопостачання. Крім цього, для надання більш енергоефективних і стійких послуг централізованого опалення потрібне застосування міжнародної практики підготовки проекту, проектування, проведення закупівель, виконання робіт та контролю. Таким чином, теплопостачальне підприємство отримує не тільки нове обладнання (трубопроводи, котли й інші компоненти), але і досвід розроблення, підготовки та виконання проекту у співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Хоча проекти DemoUkraineDH досягають успіху, вони є «краплею в морі» з огляду на розмір українських систем опалення, які потребують модернізації. Для теплопостачальних підприємств невеликі демонстраційні проекти можуть стати першим кроком до більш масштабних проектів з модернізації. Тому, виконуючи їх, такі підприємства набувають досвіду в усіх аспектах роботи з міжнародними фінансовими організаціями і в результаті стають краще підготовленими до «більш масштабної» роботи.

Нещодавно в Україні розпочато процес гармонізації з технічними стандартами ЄС для трубопроводів централізованого опалення, згідно з Угодою про асоціацію між ЄС і Україною, що набула чинності 1 вересня 2017. Це відкриває нові можливості застосування кращої міжнародної практики в комунальному секторі та значно спростить довгі бюрократичні процедури отримання офіційного узгодження відхилення від застарілих діючих будівельних норм, оскільки така практика вимагає багато часу, реалізація проектів затримується і МФО вагаються чи варто вкладати істотні інвестиції в модернізацію української системи централізованого теплопостачання.

У багатьох країнах Центральної та Східної Європи (ЦСЕ) існують схожі проблеми з технологічно застарілим і енергетично неефективним житловим фондом. Більшість із них мають 10–15 років досвіду з упровадження програм оновлення системи теплопостачання. Тому, враховуючи схожі кліматичні умови й інтеграцію України до європейського товариства (в тому числі гармонізацію законодавства до вимог директив ЄС з енергоефективності), вивчення цього досвіду має бути пріоритетним напрямом наукових досліджень та одним з важливих факторів для розроблення й упровадження аналогічних програм в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ансофф И.Н. Новая корпоративная стратегия / Пер. с англ. С. Жильцова. – Спб.: Питер, 1999 – 414 с.
2. Білик М. Сутність та класифікація реструктуризації державних підприємств / М. Білик // Економіст. – 2000. – № 1. – С. 96 – 99.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посібник –2-ге вид., доповн. і переробл. – К. : Атіка, 2007. – 528 с.
4. Боровецький Р. Реструктуризація як фактор успіху підприємства в добу глобалізації. – Тернопіль : ТІСІТ, 2007. – 69 с.
5. Брюховецкая Н. Е. Антикризисное управление предприятием / Н. Е. Брюховецкая. – Донецк : ИЭП, 1999. – 180 с.
6. Горчакова І.А. Інвестування інноваційного розвитку підприємств житлово-комунального господарства / І.А. Горчакова, О.С. Чепурко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 8. – С. 26 – 28.
7. Ращупкина В. Н. Методология основ управления процессами реорганизации предприятий: [монография] / В. Н. Ращупкина. – Макеевка : ДонНАСА, 2008. – 180 с.
8. Товажнянський В. Л. Концептуальні та методологічні основи визначення терміна «реструктуризація» / В.Л. Товажнянський // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 4. – С. 227 – 232.
9. Урядовий портал: Геннадій Зубко: 400 млн євро від ЄІВ отримують регіони для розвитку житлово-комунальних підприємств. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/en/publish/article>
10. Україна комунальна: Реформування ЖКГ ляже на плечі регіонів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/reformuvannja-zhkg-ljazhe-na-plech-regonv-41782>
11. Постанова №1056. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1056-2011-%D0%BF>
12. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sae.gov.ua/uk>
13. Енергоефективні демо-проекти в секторі теплопостачання України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.demo-dh.org.ua/>
14. Україна комунальна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jkg-portal.com.ua/ru>
15. Держава сприяє підтримці громадян шляхом надання субсидій на компенсацію вартості послуг ЖКГ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248093880&cat_id=244277212

REFERENSE:

1. Ansoff Y.N. Novaia korporativnaia stratehiia / Per. s anhl. S. Zhylytsova. – Spb.: Piter, 1999 – 414 s.
2. Bilyk M. Sutnist ta klasyfikatsiia restrukturyzatsii derzhavnykh pidprijemstv / M. Bilyk // Ekonomist. – 2000. – # 1. – S. 96 – 99.
3. Boichyk I.M. Ekonomika pidprijemstva: navch. posibnyk –2-he vyd., dopovn. i pererobl. – K. : Atika, 2007. – 528 s.
4. Borovetskyi R. Restrukturezatsiia yak faktor uspikhu pidprijemstva v dobu hlobalizatsii – Ternopil : TISIT, 2007. – 69 s.
5. Briukhovetskaia N. E. Antikrizisnoie upravlenie predpriiatiiem / N. E. Briukhovetskaia. – Donetsk: IEP, 1999. – 180 s.
6. Horchakova I.A. Investuvannia innovatsiinoho rozvytku pidprijemstv zhytlovo-komunalnoho hospodarstva / I.A. Horchakova, O.S. Chepurko // Biznes Inform. – 2012. – #8. – С. 26 – 28.
7. Rashchupkina V. N. Metodolohiia osnov upravleniia protsessami reorhanizatsii predpriatii: [monohrafiia] / V. N. Rashchupkina. – Makieievka : DonNASA, 2008. – 180 s.
8. Tovazhnianskyi V. L. Kontseptualni ta metodolohichni osnovy vyznachennia termina «restrukturyzatsiia» / V.L. Tovazhnianskyi // Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky. – 2009. – #4. – S. 227 – 232.
9. Uriadovi portal: Hennadii Zubko: 400 mln. yevro vid YeIB otrymaiut rehiony dlia rozvytku zhytlovo-komunalnykh pidprijemstv. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.kmu.gov.ua/control/en/publish/article>

10. Ukraina komunalna: Reformuvannia ZhKH liazhe na plechi rehioniv. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://jkg-portal.com.ua/ua/publication/one/reformuvannja-zhkg-ljazhe-na-plech-regonv-41782>
11. Postanova #1056. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1056-2011-%D0%BF>
12. Derzhavne ahentstvo z enerhoefektyvnosti ta enerhozberezhennia Ukrainy. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://saee.gov.ua/uk>
13. Enerhoefektyvni demo-proekty v sektori teplopостachannia Ukrainy. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.demo-dh.org.ua/>
14. Ukraina komunalna. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://jkg-portal.com.ua/ru>
15. Derzhava spryiaie pidtrymtsi hromadian shliakhom nadannia subsydii na kompensatsiiu vartosti posluh ZhKH. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=248093880&cat_id=244277212

УДК 338

Птащенко Ліана Олександрівна, доктор економічних наук. **Онисенко Катерина Владиславівна**, магістранка. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. **Фінансові аспекти реструктуризації та модернізації комунального господарства в Україні**. Розглянуто проблеми реструктуризації й модернізації комунальних підприємств України, фінансового забезпечення реформ у комунальному секторі. Досліджено стан фінансування проектів модернізації централізованого тепlopостачання DemoUkrainaDH. Визначено пріоритетні напрями розроблення та впровадження програм оновлення системи тепlopостачання з урахуванням європейського досвіду.

Ключові слова: реструктуризація, модернізація, комунальні підприємства, система тепlopостачання, фінансування проектів модернізації.

UDC 338

Liana Ptashchenko, Doctor of Economic Sciences. **Kateryna Onisenko**, master student. Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University.

Financial aspects of restructuring and modernization of municipal services in Ukraine. The problems of restructuring and modernization of municipal enterprises in Ukraine, financial support for reforms in the municipal sector are considered. The state of financing for the projects of modernization of district heating for DemoUkrainaDH is investigated. Priority directions of development and implementation of programs for updating the heat supply system have been determined taking into account the European experience.

Keywords: restructuring, modernization, utilities, heat supply system, financing of modernization projects.

УДК 338

Птащенко Ліана Александровна, доктор экономических наук. **Онисенко Екатерина Владиславовна**, магистрантка. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка.

Финансовые аспекты реструктуризации и модернизации коммунального хозяйства в Украине. Рассмотрены проблемы реструктуризации и модернизации коммунальных предприятий Украины, финансового обеспечения реформ в коммунальном секторе. Исследовано состояние финансирования проектов модернизации централизованного теплоснабжения DemoUkrainaDH. Определены приоритетные направления разработки и внедрения программ обновления системы теплоснабжения с учетом европейского опыта.

Ключевые слова: реструктуризація, модернізація, комунальні підприємства, система теплоснабження, фінансування проектів модернізації.